

Ruimte & vuur

DIYS workshops door Vita Osojnik

Geschreven door Saskia de Haas

In het najaar van 2022 bezochten twee choreografen Nederland in het kader van Performing Gender – Dancing in your shoes, medegefinancierd door het Creative Europe Programme van de Europese Unie. DansBrabant en Theaterfestival Boulevard zijn enige twee Nederlandse organisaties van de 10 die deelnemen aan dit project. Gedurende 2 jaar werken verschillende choreografen samen met mensen uit de lokale gemeenschappen (communities). Dat zijn een groep vrouwen uit diverse wijken van Tilburg en een groep mensen met Indische en Molukse roots uit 's-Hertogenbosch en omgeving. [\[link naar meer info\]](#)

Van 16 – 20 november werkte Javier Vaquero met de gemeenschappen in 's-Hertogenbosch en Tilburg en van 7 – 11 december was het de beurt aan Vita Osojnik. Javier werkt in Madrid met de lokale gemeenschap van Paso a 2 - Certamen Coreogràfico de Madrid. Vita werkt in Ljubljana samen met de gemeenschap van City of Women - Association for the Promotion of Women in Culture. Beide residenties werden door beide Nederlandse gemeenschappen met veel positiviteit, kracht en plezier ontvangen.

Een reconstructie van de workshops gebaseerd op interviews. Het is daarom mogelijk dat de volgorde niet helemaal klopt. Herinneringen zijn mogelijk met elkaar verweven.

Pand18

Een actieve houding en een continue staat van paraatheid is nodig voor deze workshop. Met haar onmetelijke energie en openheid, schudt Vita de community uit 's-Hertogenbosch wakker. De workshop start met het masseren van elkaar, met het elkaar aanraken. Aanraken... Durven we dat nog zomaar te doen na Covid-19? Waar aanraken gelijk stond aan gevaar? Waar aanraken alleen nog gebeurde achter gesloten deuren, met geliefden, familieleden of goede vrienden? Voor sommigen voelt het erg intiem en buiten de comfort zone. "Approach the body as flesh, blood, and bones. Without the emotions," zegt Vita.

Het werkt. De groep blijkt flexibel, open en comfortabel met elkaar.

Na de nabijheid worden denkbeeldige samoerai zwaarden getrokken. De alertheid en het reactievermogen worden getest. Krachtige bewegingen worden bijgestaan door een oer-geluid van binnenuit. Althans, dat is de bedoeling. "Don't hold back!" roept Vita aanmoedigend.

Met de oefeningen traint Vita de verbinding tussen de hersenhelften, en tussen de hersenen en het lichaam.

De zwaarden maken plaats voor ballen. Fictieve ballen in alle vormen en maten worden overgegooid en stuiteren door de ruimte. Ze veranderen van vorm, temperatuur, grootte en gewicht totdat Vita de ballen transformeert naar iets waardevols. Iedereen loopt voorzichtig door de ruimte, met een twinkeling in de ogen en iets waardevols tussen de handen. Alsof ze een groot geheim dragen. Zo nu en dan wordt het grote geheim behoedzaam aan de ander getoond. Ze prikkelen elkaars nieuwsgierigheid met geheimzinnige blikken. De ander zou ook het potentiële publiek kunnen zijn in de openbare ruimte. Vita werkt veel als straattheater artiest en leert de deelnemers hoe ze de aandacht kunnen trekken van willekeurige passanten. Door te verleiden en nieuwsgierigheid op te wekken. Wat laat je zien en wat laat je niet zien? Hoe maak je de ander nieuwsgierig? Hoe betrek je het publiek op straat? Hoe trek je de aandacht van voorbijgangers? En hoe houd je die aandacht vervolgens vast?

Uiteindelijk verandert het waardevolle geheim in een bruikbaar object. Het onzichtbare object wordt zichtbaar door het te gebruiken. Tennisrackets, tandenborstels, fietsen, skippyballen, alles komt voorbij. Kinderlijke impulsen nemen het over. Er wordt gespeeld.

Niet alleen objecten transformeren deze dag. Ook de ruimte. De deelnemers worden zich bewust gemaakt van elkaar en de ruimte om hen heen. De ruimte wordt kleiner en kleiner, terwijl zij blijven bewegen, blijven rondlopen.

Als iemand in de groep de opdracht niet begrijpt – het tempo is erg snel – dan wordt het niet in woorden uitgelegd. Vita blijft de groep aanmoedigen om te kijken, om te kopiëren van de anderen en te blijven proberen. Een poging is nooit verkeerd.

Vita verwacht dat ze de energie die zij aan groep geeft, terugkrijgt. Ze neemt geen genoegen met een passieve houding. Aan het einde van de avond gaat iedereen moe en voldaan naar huis.

De volgende avond ontmoeten ze elkaar opnieuw. Deze tweede workshop staat meer in het teken van leiderschap. Wanneer ben je een goede leider? Welke kwaliteiten heb je nodig? Het doel van deze opdracht is om van rol te wisselen: de natuurlijke leiders worden volgers en vice versa.

Een voor een, met de ogen gesloten, worden de deelnemers door de ruimte geleid.

Daarna worden ze om de beurt verkeersleiders die de anderen richting moeten geven. Zonder woorden. De groep merkt dat geforceerd leiderschap – een leider die te veel controle wil – recalcitrant gedrag oproept. Veel onderdrukte gevoelens komen in deze opdracht naar boven.

Daarna doen ze dezelfde oefening met woorden. Dit blijkt veel te ingewikkeld. Iedereen raakt in de war. Communicatie zonder woorden is blijkbaar soms veel gemakkelijker. Het lichaam vertelt al zoveel.

Club SoDa

Net als in 's-Hertogenbosch, begint de Tilburgse gemeenschap met het masseren van elkaar om warm te worden. Terwijl de groep in 's-Hertogenbosch bekend en vertrouwd met elkaar was, merkt Vita dat deze groep nog zoekende is in wat hen als groep bindt. Daarom kiest ze ervoor om de focus te leggen op verbinding en het zorgdragen voor elkaar.

Ze lopen door de ruimte en raken twee personen aan. Op die manier is uiteindelijk de hele groep met elkaar verbonden. Ondertussen wordt de ruimte door Vita kleiner gemaakt, waardoor de ruimte tussen de deelnemers ook kleiner wordt. Ze mogen elkaar niet loslaten en komen steeds dichterbij elkaar te staan, totdat ze op elkaar gepropt in een hoekje van de ruimte staan. Zonder ruimte tussen hun lichamen. In deze oefening wordt tegelijkertijd het lichaamsbewustzijn en het bewustzijn van de ruimte getraind.

Net als in 's-Hertogenbosch worden er verschillende soorten denkbeeldige ballen overgegooid, die transformeren in waardevolle geheimen en uiteindelijk in de onzichtbare objecten die ze aan elkaar doorgaven. Ook van deze groep vraagt Vita een energieke houding en focus.

De volgende dag start de workshop met het blind leiden van elkaar. Het is een emotioneel moment. Voor sommigen is het een drempel om zichzelf zo over te geven aan de groep. Uiteindelijk is het iedereen gelukt om lichaam toe te vertrouwen aan elkaar.

Naast het geven en ontvangen van vertrouwen, gaat deze workshop over ruimte nemen en ruimte geven. Over aanwezig zijn, als vrouw.

De groep speelt met stereotype vrouwen en ontsteken vuur en kracht van binnenuit, door terug te gaan naar een moment waarop zij zichzelf heel krachtig voelden. Ze geven die kracht aan elkaar door als vuurballen. In stemgeluid en fysiek. Ontvangen is hierbij net zo belangrijk als geven. Er wordt niet gepraat, ondanks dat er veel communicatie is. Alles is in de beweging en non-verbaal.

Na deze oefening leunen de deelnemers in tweetallen tegen elkaar aan. Door niet te hard te duwen en niet te veel mee te bewegen kunnen ze precies in het midden samen de balans vinden.

Door de workshops van Vita heeft de Tilburgse gemeenschap ervaren dat zij dichterbij elkaar toe zijn gegroeid. Ze werden echt uitgedaagd. Een vrouw zei naderhand: "Ik ben een aantal keer per ongeluk over mijn grens gegaan, maar dat vind ik eigenlijk helemaal niet erg."

Samen

Op de laatste dag van de residentie komen beide groepen samen in Tilburg. Samen met alle workshop-elementen van die week.

Geen tijd te verliezen; Vita start direct met een warming up, waarin armen worden gedraaid en heen en weer gezwaaid om het lichaam wakker te maken. Klappende handen worden doorgegeven, Samoerai zwaarden getrokken en denkbeeldige ballen stuiteren door de ruimte en veranderen van gedaante, net zoals tijdens de andere dagen.

Een voor een stellen de participanten zich voor door ruimte met het volle fysiek in te nemen en hun naam zo groots mogelijk te laten klinken.

Daarna wordt het vuur dat door het hele lichaam brult doorgegeven. Dit leidt tot vreemde, vurige en expressieve bewegingskwaliteiten.

Uiteindelijk loopt iedereen opnieuw met iets waardevols in de handen door de studio.

Aan het einde van de workshop gooit iedereen een woord naar het midden van de cirkel. Een woord dat voor hen de workshops omschrijft. Speelsheid, energie, attentie, aanwezigheid, kracht en vuur zijn enkele van de vele woorden.

Vita voegt nog een laatste opdracht toe. Een krachtige oefening om op terug te vallen als het even niet zo lekker gaat in een groep. Wat geef je de groep? En wat heb jij van de groep nodig? Iedereen geeft daar antwoord op.

De workshops hebben veel energie vrijgemaakt. In beide groepen. De deelnemers hebben geleerd om meer alert te zijn op elkaar. Om aandacht te hebben voor elkaar. Om ruimte in te nemen. Om de stem te laten horen. Om de ander ruimte te geven. Om vol te houden en door te gaan. Om te leven in een gemeenschap. Om aanwezig te zijn in een gemeenschap.